

Revenco Nineli
MANAGEMENTUL SERVICIULUI PEDIATRIC ÎN REPUBLICA MOLDOVA
Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Departamentul Pediatrie
(director – dr. hab. medicină, prof. univ. Ninel Revenco)
IMSP Institutul Mamei și Copilului (Director – dr. șt. med., conf. univ. S. Gladun)

SUMMARY

PEDIATRIC SERVICE MANAGEMENT IN REPUBLIC OF MOLDOVA

Key words: pediatric service, Republic of Moldova

The history of pediatric service development in the Republic of Moldova has a wide and diverse path. Historical events through which the country has passed, throughout the years, have left their mark. Thus children were most affected by transition and crisis. This article is about the main reforms in the field of pediatric care along the existence of the Republic of Moldova.

РЕЗЮМЕ

УПРАВЛЕНИЕ ПЕДИАТРИЧЕСКОЙ СЛУЖБОЙ В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА

Ключевые слова: педиатрическая служба, Республика Молдова

История развития педиатрического обслуживания в Республике Молдова осуществила широкий и разнообразный путь. Исторические события, через которые прошла страна, на протяжении многих лет, оставили свой след и хорошо известно, что переход и кризисы влияют в большой мере на здоровье детей. Эта статья посвящена основным реформам в области педиатрической помощи в Республике Молдова.

Introducere. Istoricul dezvoltării serviciului pediatric în Republica Moldova are un parcurs amplu și divers. De-a lungul anilor și-au lăsat amprenta și evenimentele istorice prin care a trecut țara, fiind binecunoscut faptul că tranziția și crizele afectează cel mai mult copiii.

Necesitatea reformelor a devenit tot mai evidentă pentru a ține pasul cu standardele europene și internaționale în domeniu. Printre problemele majore ale sistemului spitalicesc identificate de către Ministerul Sănătății au fost menționate:

1. infrastructura spitalelor;
2. dispozitivele medicale existente;
3. utilizarea irațională a resurselor limitate din sector;
4. disproporțiile de organizare a asistenței medicale, peste 50% din spitale, indiferent de forma juridică de organizare și forma de proprietate, aflându-se în municipiul Chișinău.

Principalele reforme în dezvoltarea asistenței medicale pediatrice în Republica Moldova.

Începând cu anul 1998, cu scopul reducerii ratei mortalității infantile și a copiilor sub 5 ani și alinierii la standardele Organizației Mondiale a Sănătății, în Republica Moldova a fost implementat proiectul Conduita Integrată a Maladiilor la Copii (CIMC).

Obiectivul de bază al acestui program având 3 componente:

- îmbunătățirea cunoștințelor lucrătorilor medicali din sectorul primar în conduita și supravegherea copiilor bolnavi;
- îmbunătățirea organizării serviciilor medicale în depistarea, referirea copiilor bolnavi și utilizarea rațională a medicamentelor;
- îmbunătățirea procesului de informare și educației familiilor privind îngrijirea copiilor sub 5 ani, în special a copiilor bolnavi.

În scopul îmbunătățirii continue a serviciilor și alinierii acestora la standardele practicate în domeniu, Republica Moldova a aderat și la o serie de organisme internaționale incluzând standardizarea produselor și serviciilor. Pe plan internațional, Republica Moldova a devenit membru-corespondent al Organizației Internaționale pentru Standardizare (ISO) în anul 1995 (Hotărârea Parlamentului privind aderarea Republicii Moldova la Organizația Internațională de Standardizare, nr. 596-XIII din 03.10.1995) [8,9,22], precum și membru partener al Comitetului European de Standardizare (CEN) din 01.03.2007 (Legea nr. 119-XVI din 04.05.2007 privind aderarea Republicii Moldova la Comitetul European de Standardizare) [8]. Din 01.01.2009 R. Moldova a schimbat statutul de mem-

bru partener al CEN în membru afiliat [21]. În această situație se impuneau și o serie de reforme privind managementul calității serviciilor medicale, inclusiv a celor cu profil pediatric.

În aceste condiții, în anul 200, Ministerul Sănătății a solicitat asistență tehnică și financiară pentru consolidarea sistemului de acordare a asistenței medicale pediatrice de urgență. S-a decis de a stabili 4 centre regionale de asistență pediatrică de urgență și terapie intensivă și de a dota aceste centre cu utilaj medical modern. Cu sprijinul Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), au fost create astfel de centre în spitalele regionale din Bălți (pentru regiunea de nord) și Chișinău (pentru regiunea de centru). Suplimentar, proiectul încorporează crearea a două secții primare urgente la Chișinău (acoperire republicană) și la Cahul (pentru regiunea de sud) [8]. Ca rezultat al eforturilor Ministerului Sănătății susținute de Proiectul moldo-elvețian REPEMOL au fost create Departamente de Medicină Urgentă sau Unități Primare Urgente care au fost dotate cu dispozitive medicale necesare pentru servicii de urgență și terapie intensivă în cadrul Spitalului Clinic Municipal Bălți, Spitalului Clinic Municipal de Copii „V. Ignatenco”, Spitalului Raional Cahul, Institutului Mamei și Copilului [8,17]. Astfel a fost consolidată capacitatea spitalelor regionale de pediatrie de a gestiona mai bine cazurile de urgență. Acest lucru s-a realizat prin sprijinul acordat pentru îmbunătățirea infrastructurii, prin introducerea de noi utilaje medicale și a unui sistem de management al tehnologiei. În cadrul proiectului „Regionalizarea serviciilor pediatrice de urgență și terapie intensivă din Republica Moldova” s-a reușit dezvoltarea Dispeceratului Centralizat al Secției Operative din cadrul Stației Asistență Medicală Urgentă „Nord”, care permite monitorizarea solicitărilor, înregistrarea lor în baza de date pentru redistribuirea mai eficientă a echipelor de urgență către pacienți, monitorizarea echipelor, asigurând utilizarea rațională a capacităților Serviciului de Asistență Medicală Urgentă [20]. A fost de asemenea, îmbunătățită capacitatea personalului medical de a oferi asistență de calitate înaltă, prin intermediul instruirilor în baza unei curricule noi, prin crearea de noi centre de instruire continuă și prin introducerea unui sistem de monitorizare a calității. Drept urmare a crescut numărul de pacienți tratați în cadrul departamentelor de medicină urgentă și anestezie și terapie intensivă în toate centrele regionale de asistență pediatrică din țară, precum și indicii de satisfacție a pacientului: departamentele de medicină urgentă – 71,03%; anestezie și terapie intensivă – 68,80% [17].

Proiectul REPEMOL referitor la regionalizarea serviciilor medicale pediatrice de urgență și terapie intensivă poate fi considerat ca o parte integrantă și complementară a eforturilor naționale și internaționale în domeniul protecției copilului în Republica Moldova, printre activitățile sale fiind incluse:

- consolidarea rețelei de servicii pediatrice de urgență și terapie intensivă regionalizate, inclusiv a sistemului de referire pe trei niveluri;
 - elaborarea unui cadru de reglementare pentru a asigura caracterul durabil instituțional și financiar al serviciilor create;
 - dotarea cu echipament medical modern și crearea unor ateliere de management al utilajului medical, pentru o întreținere mai bună și utilizarea eficientă a echipamentelor în centrele de urgență și terapie intensivă;
 - îmbunătățirea capacității personalului medical din sectorul spitalicesc și din medicina primară de a oferi servicii medicale de urgență de calitate înaltă;
 - sprijinirea dezvoltării și implementarea mecanismelor de asigurare și monitorizare a calității în centrele pediatrice de asistență medicală de urgență și terapie intensivă;
 - constituirea consiliilor de management al calității la nivel regional;
 - organizarea campaniilor de informare și schimbare de comportament la nivel național și local care vizează creșterea gradului de conștientizare cu privire la accidente în condiții casnice și disponibilitatea serviciilor de asistență medicală de urgență regionale [17]
- În acest scop Ministerul Sănătății a elaborat de-a lungul anilor diverse proiecte cu partenerii de dezvoltare, precum:
- Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare;
 - Agenția Internațională Turcă de Cooperare;
 - Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională/Corporația Provocările Mileniului;
 - Alianța Globală pentru Vaccinuri și Imunizări;
 - Banca Mondială;
 - Banca pentru Dezvoltare a Consiliului Europei;
 - Biroul de Cooperare al Germaniei pentru Cooperare Tehnică Externă;
 - Delegația Comisiei Europene;
 - Fondul Global de Combatere a HIV/SIDA, Tuberculozei și Malariei;
 - Fondul Kuwaitian pentru Dezvoltare Economică Arabă;
 - Fondul Națiunilor Unite pentru Copii;
 - Fondul ONU pentru Populație;
 - Guvernul Japoniei;
 - Guvernul Republicii Populare Chineze;
 - Organizația Internațională pentru Migrațiune;
 - Organizația Mondială a Sănătății;
 - Programul Națiunilor Unite pentru HIV/SIDA.

Un bun exemplu poate servi colaborarea cu Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, care include diverse proiecte, precum:

1. Proiectul „Sănătatea mamei și copilului”, componenta „Conduita integrată a Maladiilor la Copii” fiind co-finanțată de către Agenție și implementată prin intermediul UNICEF;

2. Proiectul „Regionalizarea serviciului pediatric de terapie intensivă de către Centrul pentru Politici și Servicii de Sănătate”, având ca obiectiv principal sporirea accesului copiilor aflați în suferință la servicii pediatrice de urgență și terapie intensivă de calitate în Republica Moldova, prin realizarea următoarelor activități:

- Dezvoltarea cadrului de reglementări pentru regionalizarea serviciilor pediatrice de urgență și terapie intensivă;
- Dezvoltarea resurselor umane pentru serviciile de îngrijiri pediatrice de urgență și terapie intensivă;
- Stabilirea la nivelul spitalelor pediatrice regionale a unităților de terapie intensivă pediatrice echipate, a departamentelor de urgență și echiparea a patru ambulanțe pediatrice;
- Susținerea dezvoltării și implementării mecanismelor de asigurare a calității în unitățile de îngrijiri pediatrice de urgență și terapie intensivă;
- Elaborarea, implementarea și evaluarea intervențiilor CSC (comunicarea pentru schimbarea comportamentelor) la nivel național și local pentru a conștientiza rata mare a accidentelor copiilor la domiciliu și a se informa despre serviciile de urgență regionale disponibile ;
- Dezvoltarea Comitetelor de Management al Calității (CMC) la nivel regional și îmbunătățirea managementului cazurilor pentru pacienții aflați la îngrijiri pediatrice de urgență și terapie intensivă;

3. Proiectul „Modernizarea sistemului de perinatologie în Republica Moldova” prin realizarea următoarelor activități:

- Achiziționarea echipamentului medical specializat în cadrul Institutului de Cercetări Științifice în Domeniul Ocrotirii Sănătății Mamei și Copilului, (în prezent Institutul Mamei și Copilului), 4 centre perinatologice de nivel II și 10 centre de perinatologie de nivel I, precum și crearea a 3 centre-pilot de întreținere a echipamentului medical;

- Desfășurarea seminarelor de formare profesională și a campaniilor de informare în domeniul respectiv;
- Perfecționarea capacităților specialiștilor în domeniu.

Servicii mai accesibile pentru copii la nivel de asistență medicală primară

• După ce la data de 27 ianuarie 2016 au fost aprobate noi standarde de supraveghere a gravidelor în condiții de ambulator în scopul de a îmbunătăți sănătatea maternă, acum Ministerul Sănătății își propune mărirea accesului copiilor la consultațiile medicilor pediatri.

• Ministerul Sănătății, a emis un ordin prin care aduce medicul pediatru mai aproape de medicul de familie, pentru îmbunătățirea accesului copiilor la consultațiile medicilor pediatri.

Astfel, s-a ținut cont de recomandările specialiștilor în domeniu, care au demonstrat că în țările unde copiii beneficiază de asistență medicală mixtă (medic de familie și pediatru), rata mortalității, dar și a morbidității prin maladii cronice la copii este cu mult mai mică

• Sporirea accesului copiilor la consultațiile medicilor pediatri va contribui la ameliorarea calității asistenței medicale acordate copiilor în condiții de ambulator, la reducerea numărului de spitalizări și respectiv a cheltuielilor pentru tratament spitalicesc.

• Tot în acest context, prin alte prevederi ale ordinului nominalizat, la nivel de Centru de Sănătate raional au fost instituite funcțiile de specialist principal în domeniul asistenței medicale acordată mamei și copilului și de specialist în sănătatea reproducerii.

• Specialiștii în cauză vor coordona activitățile din domeniul sănătății mamei și copilului, precum și al sănătății reproducerii la nivel de Asistență Medicală Primară, din întreg teritoriul administrativ. În acest mod se va asigura interacțiunea cu serviciile specializate de ambulator, spitalicesți, unitățile de urgență prespitalicească și sănătate publică.

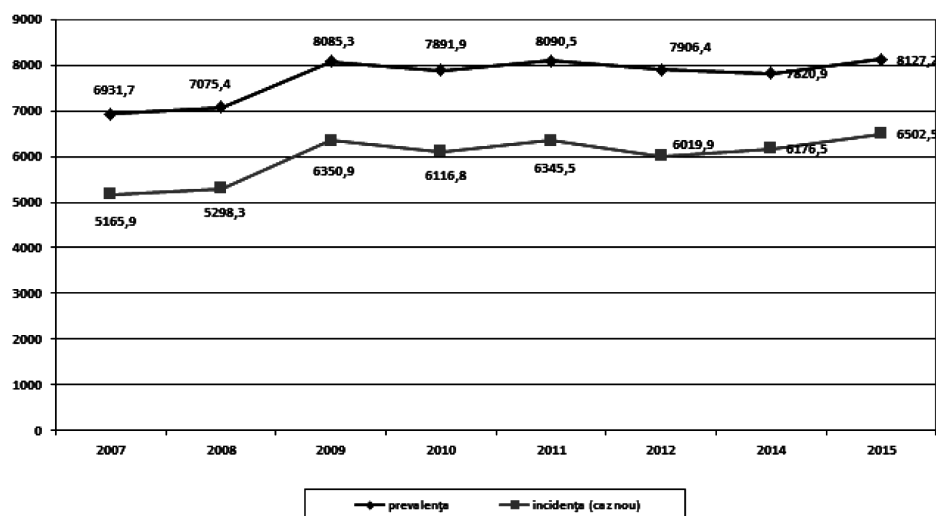

Fig. 1. Morbiditatea copiilor cu vârsta 0-18 ani.

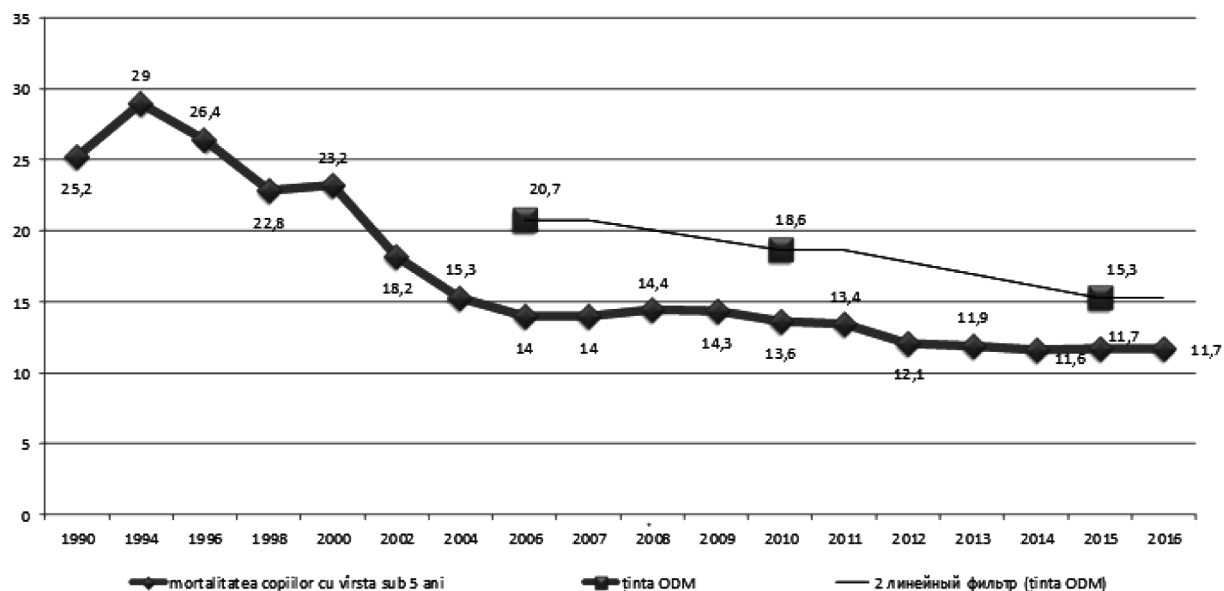

Fig. 2. Mortalitatea copiilor cu vârsta 0-5 ani.

• Astfel, Centrele de Sănătate de nivel raional vor dispune de instrumentele necesare pentru coordonarea organizator-metodică a Centrelor de Sănătate autonome, fapt ce va permite îmbunătățirea calității serviciilor medicale oferite mamei și copilului.

Analiza morbidității și mortalității copiilor în Republica Moldova

Situația stării sănătății copiilor din republică este evaluată anual, și reieșind din datele statistice prezentate de Centrul Național de Management în Sănătate, denotă că nivelul morbidității în rândul copiilor, cu vârsta între 0 – 18, ani, rămâne la un nivel aproape constant pe parcursul ultimilor ani, cu tendință de creștere. În figura 1 sunt ilustrate prevalența și incidența cazurilor de boală la copii.

Este bine cunoscut faptul că unul din Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului este reducerea mortalității copiilor cu vârsta de la 0-5 ani. În figura 2 este prezentată schematic dinamica mortalității infantile pentru aproape trei decenii de existență a Republicii Moldova.

Cocluzii. În concluzie, meționăm că cei mai veridici marcheri ai eficienței reformelor instituite în domeniul serviciului pediatric al Republicii Moldova este reducerea mortalității și morbidității copiilor. Chiar dacă pe parcursul anilor au fost atinse succese remarcabile în domeniul mortalității infantile, îmbunătățirea indicilor sănătății copiilor rămâne obiectivul serviciului pediatric, care va fi realizat prin intermediul reformelor existente, dar și a celor de viitor.

Bibliografie

1. AlHazme RH, Haque SS, Wiggin H, Rana AM. The impact of health information technologies on quality improvement methodologies' efficiency, throughput and

financial outcomes: a retrospective observational study. BMC Med Inform Decis Mak 2016;16:154.

2. Calitatea îngrijirilor de sănătate în spitale. Suport de curs. Comisia Națională de Acreditare a Spitatelor. București, 2010.

3. Condrea O, Rotaru N, Spinei L, Quality assurance standards in healthcare. Curierul medical, February 2015, Vol. 58, No 1, p28 – 32, web: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/35594

4. Ferdohleb A. Factorii sociali ai managementului calității prestat la copii sub 5 ani în Republica Moldova. Arta Medica. 2008:2(29).

5. Hotărârea Parlamentului privind aderarea Republicii Moldova la Organizația Internațională de Standardizare, nr. 596-XIII din 03.10.1995. Monitorul Oficial Nr 58 din 19/10/1995

6. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea Programului național de dezvoltare a asistenței medicale de urgență pentru anii 2016-2020. Web site oficial: http://www.gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr10_83.pdf

7. Ingineria calității produselor. 2016. Pagină web: <http://www.sim.tuiasi.ro/wp-content/uploads/Gheorghiu-ICPM.pdf>.

8. Institutul Național de Standardizare (INS). Site web oficial: <http://www.standard.md/index.php?l=ro>.

9. International Organization for Standardization standard ISO 8402:1994. Pfeifer T, Quality Management: Strategies, Methods, Techniques, Munich, Germany: 2002:5

10. Jones J, Wolfenden L, Wyse R, et al. A randomised controlled trial of an intervention to facilitate the implementation of healthy eating and physical activity policies and practices in childcare services. BMJ Open 2014;4:e005312. doi: 005310.001136/bmjopen-002014-005312.

11. Managementul calității. Suport de curs. Universitatea de Vest "Vasile Goldiș", Arad. Facultatea de științe economice. 2016. România.
12. Managementul spitalului. Școala Națională de Sănătate Publică și Management Sanitar. București : Public H Press, 2006. ISBN (10) 973-87776-2-3.
13. Moeller J, Breinlinger-O'Reilly J, Elser J. Quality management in German health care--the EFQM Excellence Model. *Int J Health Care Qual Assur Inc Leadersh Health Serv* 2000;13:254-258.
14. Nabitz U, Klazinga N, Walburg J. The EFQM excellence model: European and Dutch experiences with the EFQM approach in health care. *European Foundation for Quality Management. Int J Qual Health Care* 2000;12:191-201.
15. Owens PL, Zodet MW, Berdahl T, et al. Annual report on health care for children and youth in the United States: focus on injury-related emergency department utilization and expenditures. *Ambul Pediatr* 2008;8:219-240
16. Pasini E, Opasich C, Scherillo M. ISO 9000: guidelines for a total quality system in health. *G Ital Cardiol* 1998;28:397-404.
17. Proiectul REPEMOL referitor la Regionalizarea serviciilor medicale pediatrice de urgență și terapie intensivă. Web site oficial: www.repemol.md.
18. Simon HK, Hirsh DA, Rogers AJ, Massey R, Deguzman MA. Pediatric emergency department overcrowding: electronic medical record for identification of frequent, lower acuity visitors. Can we effectively identify patients for enhanced resource utilization? *J Emerg Med* 2009;36:311-316
19. Stanciu I. Managementul calității totale - Editura Cartea universitară, 2004.
20. The EFQM Excellence Model. Web site: <http://www.efqm.org/>.
21. Wick K, Leeger-Aschmann CS, Monn ND, et al. Interventions to Promote Fundamental Movement Skills in Childcare and Kindergarten: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Sports Med* 2017;doi: 10.1007/s40279-40017-40723-40271
22. Zatic T. Optimizarea și modernizarea serviciului de asistență medicală spitalicească. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova. Direcția politici în asistență medicală. 2010.

© Olga Cernețchi, Svetlana Jubîrcă, Corina Iliadi-Tulbure

Olga Cernețchi¹, Svetlana Jubîrcă², Corina Iliadi-Tulbure¹

PARTICULARITĂȚILE DE EVOLUȚIE A GESTAȚIEI ȘI NAȘTERII LA ADOLESCENTE

USMF „Nicolae Testemițanu”, Catedra Obstetrică și Ginecologie FECMF

(Șef catedră – prof.univ., dr. hab. med. Olga Cernețchi)

²*Laboratorul Obstetrică, IMSP Institutul Mamei și Copilului (Director – dr. șt. med., conf. univ. S. Gladun)*

SUMMARY

PARTICULARITIES OF EVOLUTION OF GESTATION AND DELIVERY IN ADOLESCENT GIRLS

Key words: adolescent pregnancy, maternal and fetal complications

Pregnancy in adolescence is an important and complex problem. The incidence of teenage pregnancies in Republic of Moldova, is about 1,5-4,0%, cases recorded between 2009-2012. The evolution of teenage pregnancy has some particularities, characterized by an increased number of complications during pregnancy and delivery. We have done the study to evaluate particularities of gestation and delivery in adolescent girls. 261 cases, managed in the Institute of Mother and Child, Chisinau, Republic of Moldova, between 2013-2015, have been evaluated. The total number of cases were divided, according to maternal age, in two main groups: the first group includes 126 (48,3%) patients aged 13-18 years old, and the other 135 (51,7%) pregnant women, aged between 19-25 years, were included in the second group. In conclusion, we mention that pregnancy and delivery in adolescent girls need to be evaluated carefully and to appreciate risk factors for some complications as: intrauterine growth restriction of the fetus, premature birth, and other obstetric complications.